

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Petra Šebka a soudců Mgr. Jana Jiráska, Ph.D., a Mgr. Petra Sedláka, Ph.D., v právní věci

žalobce: **Bc. et Bc. L. K.**
bytem X
zastoupený advokátem JUDr. Ing. Martinem Dirhanem
sídlem Chvalova 1696/10, 130 00 Praha

proti
žalované: **Masarykova univerzita**
sídlem Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 5. 1. 2023, č. j. MU-PS/238/2023/87544/PrF

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 5. 1. 2023, č. j. MU-PS/238/2023/87544/PrF, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 11 228 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta JUDr. Ing. Martina Dirhana.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Předmětem sporu byla otázka, zda žalovaná dostatečně odůvodnila rozhodnutí o vyměření poplatku za studium.

2. Žalobci byl jakožto studentovi, který již přesáhl standardní dobu studia, rozhodnutím děkana Právnické fakulty ze dne 29. 7. 2022, č. j. MU-PS/4972/2022/87544/PrF (pozn. soudu: žalobce se v žalobě zjevně dopustil písemné chyby v č. j. u tohoto i druhostupňového rozhodnutí) vyměřen poplatek za studium ve výši 36 000 Kč pro období od 9. 7. 2022 do 8. 1. 2023. Proti tomuto rozhodnutí žalobce podal odvolání. Současně byla s žalobcem vedena řízení o udělení výjimky ukončit předměty v semestru jaro 2022 a o ukončení studia. Rozhodnutími rektora ze dne 24. resp. 25. 10. 2022 nebyla žalobci udělena výjimka a jeho studium bylo ukončeno. Žalovaná následně pokračovala v řízení o odvolání proti vyměřenému poplatku a rozhodnutím rektora ze dne 5. 1. 2023, č. j. MU-PS/238/2023/87544/PrF („napadené rozhodnutí“) rozhodnutí děkana potvrdila; současně stanovený poplatek snížila na 8 000 Kč.

II. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

3. Žalobce namítal, že rozhodnutí odporuje smyslu a účelu poplatku za studium. Neudělením výjimky žalobci nevzniklo právo na zápis do semestru jaro 2022 a následujících, tím pádem mu ale nevzniklo ani právo účasti na výuce, které je na zápis do semestru navázáno. Žalobci tak byl vyměřen poplatek za studium, i když se fakticky nemohl výuky účastnit ani jediný den. Touto argumentací se žalovaná vůbec nezabývala, a její rozhodnutí je proto nepřezkoumatelné pro nedostatek odůvodnění.
4. Vyměřený poplatek byl žalobci sice snížen, ale neodpovídá podmínkám podle sdělení rektora č. 1/2017 ohledně moderace poplatků za studium („sdělení rektora 1/2017“), a rozhodnutí je proto nepředvídatelné, diskriminační a porušuje legitimní očekávání žalobce. Podle čl. 11 odst. 6 přílohy č. 2 statutu Masarykovy univerzity platí, že „rektor při tomto rozhodování dbá na rovné zacházení a zajištění předvídatelnosti v rozhodování jakož i na to, aby přijaté řešení odpovídalo okolnostem vzniku poplatkové povinnosti. Přihlíží při tom k důvodům zvláštního zřetele hodným.“ Žalovaná se odchýlila od vlastních interních aktů, a rozhodnutí je tak projevem libovůle.
5. Byť první rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení výjimky pro zápis do semestru bylo vydáno již 1. 3. 2022, o ukončení studia bylo rozhodnuto až dne 25. 10. 2022. Poplatek byl však žalobci vyměřen až do 8. 1. 2023, čímž došlo k dalšímu zkrácení práv žalobce.
6. Žalobce proto navrhl, aby soud zrušil rozhodnutí děkana i napadené rozhodnutí a zaplatil žalobci náhradu nákladů řízení.

III. Vyjádření žalované

7. Žalovaná shrnula dosavadní průběh řízení a konstatovala, že napadené rozhodnutí bylo vydáno v souladu s § 58 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. Poplatky byly žalobci vyměřovány již od 9. 1. 2018, jednalo se tedy o desátý; vyměřený poplatek. Výše poplatku byla stanovena podle čl. 9 písm. d) přílohy č. 2 statutu Masarykovy univerzity na 36 000 Kč.
8. Žalovaná vzala v úvahu zejména sociální důvody (doložené příjmy), studijní výsledky i délku studia, které bylo ukončeno v průběhu doby, na kterou bylo poplatek vyměřen. Vyměřený poplatek byl snížen tak, že z původně vyměřeného období byla zohledněna jen doba, po kterou byl žalobce studentem, a tato částka byla snížena o 2/3. V odůvodnění se s námitkami žalobce řádně vypořádala, když uvedla, že poplatek není školné, tj. nemá úhradovou funkci a jeho výše nijak nesouvisí s realizací výuky a s jejím absolvováním množstvím.

9. Poplatek se vyměřuje vždy na dalších 6 měsíců studia. Délka řízení o ukončení studia byla navíc v rukou žalobce, který svým postupem, tedy podáváním blanketních odvolání a prodloužením s jejich doplněním, zásadně přispěl k prodloužení doby řízení. Ukončení studia bylo zohledněno v rámci snížení výše poplatku.
10. Není zřejmé, z čeho žalobce dovozuje své legitimní očekávání a nesprávnost postupu žalované. Ze sdělení rektoru 1/2017 vyplývá, že prominutí poplatku je vyhrazeno pro případy osob se specifickými nároky a délku studia kratší než 15 dní. Ani jedno z kritérií žalobce nenaplnil.
11. Právo na zápis do semestru žalobci nevzniklo, protože neplnil své předchozí povinnosti. Nastalá situace vyplývá z čl. 11 odst. 7 studijního a zkušebního řádu Masarykovy univerzity. Tato skutečnost navíc s vyměřením poplatků nijak nesouvisí.
12. Žalovaná proto navrhl, aby soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.

IV. Posouzení věci

13. Žaloba je důvodná.
14. Podle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách studuje-li student ve studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok v bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každých dalších započatých šest měsíců studia nejméně jedenapůlnásobek základu.
15. Z konstrukce poplatku za delší studium (vyměření za každých dalších započatých šest měsíců studia, o které student studuje ve studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok) je zřejmé, že poplatek nemá funkci úhradovou, nýbrž že má funkci sankční, regulační a motivační. Smyslem poplatku za studium je motivovat studenty k absolvování studia co nejefektivněji, bez zbytečných průtahů a posilovat jejich odpovědnost za jimi zvolený studijní obor, aby nedocházelo k nadbytečně dlouhému studiu. Poplatek za delší studium má působit na studenty jednak motivačně směrem k tomu, aby studium zavčas ukončili a předešli tak případnému vzniku poplatkové povinnosti. Pokud již dojde k překročení maximální doby studia prodloužené o jeden rok, pak vznik poplatkové povinnosti působí rovněž zřetelně jako sankce (postih) a následek nikoli včasného plnění studijních povinností (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 12. 2011, č. j. 4 As 26/2011-176, č. 2583/2012 Sb., nebo ze dne 23. 3. 2022, č. j. 7 As 401/2019-35).
16. Podmínkou pro stanovení poplatku spojeného se studiem je toliko zjištění, že student ve studijním programu studoval déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok. Rozhodující je tedy pouze skutečnost, zda byl žalobce studentem ke dni překročení stanovené doby studia. Pokud ano, je žalovaná povinna mu poplatek vyměřit vždy na dalších 6 měsíců, bez ohledu na skutečnost, zda se žalobce výuky účastnil, nebo jak dlouhou dobu ze zmíněných 6 měsíců fakticky trvalo jeho studium.
17. Žalobce namítal, že se žalovaná vůbec nezabývala jeho námitkou ohledně nemožnosti účasti na výuce, neboť mu nevzniklo právo na zápis do semestru jaro 2022 a podzim 2022. Taková námitka ovšem v odvolání obsažena nebyla. V něm žalobce namítal pouze to, že mu je od zahájení řízení o ukončení studia odepřena možnost fakticky studovat. Žalovaná se touto námitkou vypořádala, neboť uvedla, že poplatek nemá úhradovou funkci a nesouvisí s realizací výuky ani s jejím absolvováním množstvím. Dle žalované tak řízení o ukončení studia, jehož důsledkem je omezení některých studijních práv, nemůže být důvodem pro

další snížení poplatku za studium. Namítaná nepřezkoumatelnost je proto v tomto rozsahu nedůvodná. Pokud jde o námitku nemožnosti zápisu do semestru uvedenou až v žalobě, pak soud uvádí, že je pro tuto věc irelevantní. Napadeným rozhodnutím došlo k vyměření poplatku za studium, u nějž je podstatná pouze skutečnost, zda byl žalobce studentem ke dni překročení stanovené doby studia. Případná nemožnost účastnit se výuky (pro nesplnění podmínek Studijního a zkušebního řádu) nemá na vyměření poplatku vliv.

18. Poněkud jiná je však situace ohledně prominutí, resp. snížení vyměřeného poplatku. V souladu s § 58 odst. 7 věty druhé zákona o vysokých školách může rektor v rámci rozhodování o odvolání proti rozhodnutí o vyměření poplatku spojeného se studiem vyměřený poplatek snížit, prominout nebo odložit termín jeho splatnosti s přihlédnutím zejména ke studijním výsledkům a sociální situaci studenta podle zásad uvedených ve statutu veřejné vysoké školy. Podle odst. 5 poslední věty pak pravidla pro stanovení výše, formu placení a splatnost poplatků určí statut veřejné vysoké školy.
19. Podle čl. 11 odst. 6 přílohy č. 2 statutu Masarykovy univerzity rektor, i když nevyhoví odvolání studenta a rozhodnutí o vyměření poplatku za studium postupem podle odstavce 5 nezruší, může poplatek prominout, snížit nebo odložit jeho splatnost. Žádostí studenta nebo případným stanoviskem děkana přitom není vázán. Rektor při tomto rozhodování dbá na rovné zacházení a zajištění předvídatelnosti v rozhodování jakož i na to, aby přijaté řešení odpovídalo okolnostem vzniku poplatkové povinnosti. Přihlíží při tom k důvodům zvláštního zřetele hodným. Těmito důvody jsou zejména studijní výsledky, reprezentace školy, sociální a zdravotní situace a rodinné důvody.
20. Pro zajištění předvídatelnosti zveřejnila žalovaná sdělení rektora 1/2017, v níž sumarizuje důvody pro případné snížení poplatků za studium v rámci druhostupňového rozhodování rektora. Jak je však uvedeno v čl. I odst. 2, výčet důvodů není úplný a každá žádost je posuzována jedinečně a komplexně.
21. Má-li být rozhodnutí přezkoumatelné, musí být z jeho odůvodnění zřejmé, jaký skutkový stav vzal posuzující orgán za rozhodný, jak uvažil o pro věc podstatných skutečnostech a jak se vypořádal s uplatněnými námitkami (např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-76, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 Afs 69/2015-45). Není podstatné, jestli jsou úvahy žalované podpořeny správním spisem nebo interními předpisy. Rozhodnutí musí být přezkoumatelné samo o sobě a všechny podstatné skutečnosti musí vyplývat z jeho odůvodnění.
22. Odůvodnění napadeného rozhodnutí ohledně neprominutí, resp. snížení výše poplatku sestává ze dvou vět: „Vzhledem k tomu, že Vám byl poplatek vyměřen od 9. 7. 2022 a dne 18. 11. 2022 Vám bylo ukončeno studium, Vám stanovený poplatek snižuji, přestože na takové snížení není právní nárok. Také jsem přihlédla k Vaší aktuální sociální situaci“. Z takto skoupého vyjádření nelze vůbec zjistit, na základě jakých důvodů rektor dospěl k neprominutí poplatku a k jeho snížení právě na částku 8 000 Kč. Rovněž z něj není srozumitelné, jakou vlastně roli hrálo ukončení studia žalobce ke dni 18. 11. 2022. Rektor sice nemusí uložený poplatek prominout ani snížit. Je však jeho povinností situaci studenta náležitě posoudit a v odůvodnění se vypořádat s konkrétními důvody, pro které poplatek neprominul, resp. musí vysvětlit, proč stanovil poplatek v dané výši (a to včetně např. odkazu na interní předpisy univerzity). Soud si je vědom toho, že ve správním spise jsou podklady o výši příjmů žalobce, je si vědom také úpravy ve sdělení rektora 1/2017. Úvaha rektora však musí být zřejmá z odůvodnění rozhodnutí. Jen v takovém případě je možné

posoudit, zda rektor postupoval předvídatelně a nediskriminačně, zda se neodchýlil od interních aktů a zda byla situace studenta dostatečně individuálně posouzena. Absenci odůvodnění pak žalovaná nemůže „dohnat“ až ve vyjádření ke správní žalobě. Rozhodnutí žalované je proto v předmětném rozsahu nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

23. Až do pravomocného ukončení studia rozhodnutím ze dne 25. 10. 2022 byl žalobce studentem žalované. Byl tak studentem i 9. 7. 2022, tedy ke dni, k němuž je poplatková povinnost posuzována, a žalovaná proto byla povinna mu poplatek vyměřit. Poplatek jako takový tedy žalobci vyměřen být měl a k jeho vyměření došlo v souladu se zákonem. Problematickou byla pouze otázka konkrétní výše sníženého poplatku. Vyměřením poplatku tak skutečně nedošlo k odepření práva na vzdělání ve smyslu čl. 33 Listiny základních práv a svobod.

V. Závěr a náklady řízení

24. Soud z výše uvedených důvodů zrušil žalobou napadené rozhodnutí ve smyslu § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního („s. ř. s.“) bez jednání a věc vrátil žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). V dalším řízení je žalovaná vázána právním názorem zdejšího soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Shledaná vada řízení nemá za následek nezákonnost prvostupňového rozhodnutí, napravit vadu je plně v dispozici žalované v rámci odvolacího řízení. Soud proto neshledal důvod pro zrušení prvostupňového rozhodnutí.
25. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce dosáhl v řízení o žalobě plného úspěchu, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalované. Žalobci náleží náhrada nákladů dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve výši 6 200 Kč za 2 úkony právní služby (převzetí věci, sepsání žaloby) ve smyslu § 9 odst. 2 vyhlášky; a dále ve výši 600 Kč jako paušální náhrada hotových výdajů za 2 úkony právní služby ve smyslu § 13 odst. 4 vyhlášky; to vše navýšeno o DPH. K náhradě nákladů řízení patří i uhrazený soudní poplatek za žalobu ve výši 3 000 Kč. Celkové náklady řízení představují tedy částku 11 228 Kč a k jejich zaplacení soud žalované stanovil přiměřenou lhůtu.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 30. dubna 2024

Mgr. Petr Šebek v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje K. P.

